

**Generalitat
de Catalunya**

Procés participatiu per a l'elaboració del Pla director de cooperació al desenvolupament 2023-2026

Informe de resultats de la sessió

Sessió amb actors de Guatemala

En línia, 28 de setembre de 2022

participa.gencat.cat

Unitat impulsora del procés participatiu

Direcció general de Cooperació al Desenvolupament

Unitat que acompanya

Direcció general de Participació Ciutadana, Processos Electorals i Qualitat Democràtica

Unitat que redacta l'informe

Direcció general de Cooperació al Desenvolupament

Contingut

1. Introducció	4
1.1. Antecedents i context	4
1.2 Objectius del procés participatiu.....	4
1.3 Eixos del procés participatiu	5
2. Assistència i participació.....	6
2.1 Llistat d'entitats participants	6
3. Recull d'aportacions	7

1. Introducció

La cooperació al desenvolupament és una política fonamental per demostrar i fer efectiu el compromís i la responsabilitat de Catalunya amb el desenvolupament humà sostenible, la pau, els drets humans, i l'abordatge dels reptes globals.

D'acord amb la Llei 26/2001, de cooperació al desenvolupament, la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya té com a principal document d'orientació estratègica el Pla director, que s'elabora cada quatre anys. El Pla director estableix els àmbits d'actuació, els objectius que es volen assolir, les prioritats d'orientació geogràfica i la previsió de recursos d'Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD) de la Generalitat de Catalunya per al quadrienni. Igualment inclou els instruments i enfocaments de treball de la política de cooperació al desenvolupament i la coordinació, el suport i l'articulació amb el conjunt d'actors de la cooperació catalana que participen i contribueixen al seu desplegament.

La formulació del Pla director correspon a la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament (DGCD) del Departament d'Acció Exterior i Govern Obert, i s'ha de basar en un procés ampli d'estudi, informació, consulta i participació i en l'avaluació de l'experiència precedent. La consellera del Departament d'Acció Exterior i Govern Obert ha de presentar al Govern el projecte de pla director perquè sigui tramès al Parlament, a qui correspon la seva aprovació

1.1. Antecedents i context

enguany finalitza el període de vigència del Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022, i la DGCD ha iniciat el procés d'elaboració del nou Pla director per al quadrienni 2023-2026. En aplicació de la Llei 26/2001, s'ha dissenyat un procés ampli d'informació i participació de tots els agents de la cooperació interessats, per al qual es compta amb el suport de la Direcció General de Participació, Processos Electorals i Qualitat Democràtica (en endavant, DG de Participació), del Departament d'Acció Exterior i Govern Obert.

1.2 Objectius del procés participatiu

Els objectius generals del procés participatiu són els següents:

- Sustentar un Pla director de qualitat, que promogui una política de cooperació al desenvolupament eficaç i d'impacte.
- Assegurar la màxima apropiació del Pla director per part dels actors de la cooperació catalana.
- Enfortir les relacions i l'intercanvi amb els agents implicats en la política de cooperació al desenvolupament.

I els objectius específics són:

- Disposar d'una diagnosi de la situació actual, partint de l'avaluació del disseny i la implementació del Pla director 2019-2022, enriquida amb les aportacions dels actors de la cooperació catalana.
- Recollir propostes per millorar i enriquir el Pla director de cooperació al desenvolupament 2023-2026.
- Donar veu a tots els actors implicats sobre els lineaments principals de la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat.

1.3 Eixos del procés participatiu

El procés participatiu planteja recollir propostes en relació als següents eixos i temes de debat:

Eix 1. Prioritats estratègiques

Tema 1. Desenvolupament: Prioritats sectorials i geogràfiques

Tema 2. Acció humanitària

Tema 3. Educació per al Desenvolupament

Tema 4. Reptes globals del desenvolupament

Eix 2. Participació dels agents, aliances clau i instruments.

Tema 5. Governança del sistema: participació i articulació dels actors

Tema 6. Agents, aliances clau i instruments

Eix 3. Una cooperació transformadora i amb impacte.

Tema 7. Incorporació de la perspectiva i el lideratge dels actors del Sud Global

Tema 8. Una cooperació basada en la recerca i el coneixement

Eix 4. Disseny i seguiment del Pla director (eix de debat només per a la fase de diagnosi)

2. Assistència i participació

2.1 Llistat d'entitats participants

A continuació es presenta el llistat d'entitats participants en la sessió-

Taula 0.1. Llistat d'entitats participants

# participants (acumulat)	Organització / Expert
2	Asociación de Desaparecidos y Detenidos de Guatemala (FAMDEGUA) (2 persones)
3	Construyendo Desarrollo Integral "Armonía" - Asociación Armonía
4	FLACSO - Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales
5	Fundación de Antropología Forense de Guatemala
6	Fundación Organización de Mujeres Tierra Viva
7	KAQLÁ - Asociación grupo de Mujeres Mayas
8	OISTMO
9	Protección Internacional Mesoamérica
10	Unidad de Protección a Defensores y Defensoras de Derechos Humanos de Guatemala (UDEFEUGUA)
14	Experts (4 persones)

3. Recull d'aportacions

La sessió amb els actors de Guatemala ha tingut com a objectiu recollir propostes concretes sobre com avançar cap a un equilibri més gran de les relacions amb els països i territoris socis de la cooperació de la Generalitat de Catalunya.

Per facilitar el debat i la recollida de propostes s'ha estructurat la sessió entorn de tres preguntes. A continuació, es presenten les aportacions dels actors a la sessió en relació amb les tres preguntes plantejades, així com un apartat addicional amb aportacions sobre altres qüestions.

Quins són els enfocaments adequats per abordar els desequilibris de poder en la cooperació al desenvolupament?

1. **Construir altres maneres de relacionar-se**, tenint clar l'objectiu de la cooperació i les diferències entre les parts.
2. Posar en valor la **pràctica de la solidaritat entre els pobles**, que enriqueix les societats que la practiquen. La solidaritat que reconeix la dignitat de la persona humana no és pas caritat.
3. **No considerar la "localització" entesa com a finançament a actors locals** del país ja que aquesta seria també colonialista, perquè no aborda el debat del poder, que és central en el concepte de decolonial.
4. **Deixar de banda el vocabulari colonitzador** per parlar "d'interacció" i no pas de "desenvolupament"; parlar de "territori" i no de "Estat"; parlar de "pobles" i no de "països"; parlar "d'aliats" i no de "socis" (paraula que no transmet realment una relació totalment equitativa).
5. Col·locar l'**anàlisi de gènere i interseccional com a eines d'anàlisi**. / És imprescindible fixar-se en l'enfocament de gènere (que té en compte el desequilibri de poders) com a eina en la definició de política pública de cooperació. / Allò interseccional pot donar elements en termes conceptuals i metodològics que poden arribar a ser operatius.
6. Aplicar un **enfocament de drets humans**, dirigit a enfortir capacitats i basat en la igualtat i la no-discriminació.
7. La cooperació s'ha de projectar en els àmbits polític, tècnic i financer, per aquest ordre, perquè si només anteposem l'aspecte financer com l'únic objectiu o el que va per endavant, es perden molts elements.
8. Importància de la **cooperació tècnica** i de l'**intercanvi de coneixements**.
9. Fomentar, també vinculat amb el punt de la mobilitat de coneixements, la **cooperació sud-sud**.
10. Consolidar l'**enfocament estratègic** amb les oportunitats de creació de sinergies i la vinculació amb altres països de la regió.
11. El **suport financer** és molt important, tant o més ho és el suport polític i el tècnic.
12. Els actors de la societat civil dels països del Sud Global han de reflexionar fins a quin punt es poden i volen permetre no rebre el suport de la cooperació, cosa que respondria, realment, a un procés descolonitzador. Tot i que no és realista pensar que els actors locals no necessitin el suport de la cooperació.

Com es pot millorar l'alineament de la cooperació de Catalunya amb les prioritats, realitats, visions, procediments i sistemes de Guatemala?

13. Buscar **punts de convergències entre les agendes** de Catalunya i Guatemala.

14. **Fugir de les tendències** en cooperació que responen únicament a una “moda” entre els finançadors i identificar-ne realment les necessitats.
15. **Més acostament** per part de la cooperació a la feina que fem els socis dels països del Sud Global.
16. Establir un **diàleg i una relació constant amb els actors del Sud global**, i no només durant la fase de formulació de la política o els plans.
17. La cooperació defineix objectius monolòtics multianuals, però els hauria **d'adaptar als canvis de context**.
18. Com que el context dels països de l'Amèrica Central és molt volàtil, cal tenir capacitats instal·lades per actualitzar contínuament les estratègies d'actuació definides inicialment, així com mecanismes d'operativitat. Serà doncs necessària una **revisió constant**.
19. La planificació estratègica de la política de cooperació s'hauria de construir conjuntament i posar-la diverses vegades sobre la taula amb l'objectiu de tractar de reduir la desigualtat; és a dir, si bé no cal canviar l'objectiu final, caldria **modificar les estratègies i el com de manera flexible**.
20. **Fer incidència política**; davant d'una institucionalitat feble cal trobar altres visions sobre com acostar-se a les problemàtiques.
21. **No subvencionar institucions dels governs corruptes** ni cap actor alineat amb aquests.
22. Les dinàmiques de corrupció i impunitat s'estan donant a tota la regió i, per tant, la **resposta ha de ser regional**.
23. En aquests contextos d'Estats autoritaris, cal una anàlisi de context i de les relacions de poder i veure com es manifesten aquestes: plantejar les prioritats de la cooperació d'aquells actors que estan en clara asimetria en relació amb aquest poder, i apuntalar els objectius de la mateixa cooperació al desenvolupament, acompanyant els actors que estan en major desequilibri en relació amb el poder, i **deixar de donar suport a les institucions que mantenen la repressió**.
24. **Establir relacions privilegiades amb organitzacions socials** com a alternativa a enfortir entitats oficials i governamentals corruptes. Les organitzacions de la societat civil catalanes poden jugar el paper d'intermediàries i fer triangulacions, configurant rutes alternes que permetin que la cooperació pugui arribar als seus objectius superant aquestes limitacions formals.
25. **Donar suport als processos de la societat civil** deixant de banda els interessos immediats de cada actor i centrant-se en els interessos estratègics convidant a participar en el procés el màxim nombre de persones des de la seva diversitat.
26. **Apropar-se als moviments socials** i establir aliances amb les organitzacions de base.
27. Si es prioritza treballar amb organitzacions de base i moviments socials cal **promoure la localització de les estructures administratives** de cooperació per facilitar la proximitat i les relacions, també en allò contractual.
28. **Promoure la sinergia entre els actors de la societat civil** dels països socis (reconeixent que també hi ha interessos individuals entre les entitats locals) i **promoure el treball en xarxa**.
29. **Establir lligams socials entre els actors**, per reduir conflictes entre accions socials. La cooperació que té una visió des de fora pot estrènyer els llaços entre diferents sectors socials que no tenen tants vasos comunicants.
30. **Integrar la diversitat, les interseccionalitats**, i ser conscients que hi ha altres **cosmovisions com la indígena** segons la qual cadascú “serveix” per a alguna cosa

específica. **Identificar el valor diferenciat de cada actor** i teixir una xarxa comuna d'acció coordinada.

31. **Treballar en la construcció de la ciutadania** mitjançant el treball amb joves; l'educació (EpD); la participació política; la creació d'espai cívic, que són molt importants per a la regió.
32. Tenir en compte que **hi ha una concentració de la cooperació als mateixos territoris** mentre que altres es queden sense col·laboració (per exemple, la part de l'Orient de Guatemala). / Cal plantejar que la idea de lo "territorial" és més àmplia i complexa.

En què creu que és prioritari avançar per promoure aquest canvi?

33. **Fer una reflexió política profunda prèvia** per establir fins on el Govern català deixarà que els actors dels països del Sud Global "entrin a la cuina" de la cooperació catalana (com a metàfora de poder-se implicar realment en la definició de la política i els seus mecanismes operatius).
34. **Establir una relació basada en el respecte mutu**, en la noció d'intercanvi de coneixements i recursos. Construir una relació d'aliats no de contraparts; fins i tot el concepte "soci" es queda curt.
35. Que la reflexió política també tingui per objectiu **decidir l'actitud del Govern de Catalunya amb els poders institucionals dels governs d'Amèrica Central**, que són, majoritàriament, conservadors i ultraconservadors i que, en realitat, són règims dictatorials.
36. **Tenir un posicionament polític** en relació amb on volem avançar en aquest context conservador.
37. **Fer una identificació de les necessitats**, escoltant les necessitats, no aplicant allò que està de moda.
38. **Tenir clar a qui acompanyarem i a qui recolzarem** amb la cooperació a l'hora de tenir línies estratègiques en les accions que realitzem.
39. **Veure quina és la missió de cada actor** i anar veient a poc a poc com ens anem complementant; sent el més important identificar la visió que cadascú tingui i determinant cap a on es vol anar.
40. Focalitzar-se a **donar suport als processos locals** i menys centralisme.
41. **Veure a qui es contracta** dins de la cooperació: si persones proclius als subjectes socials i a la diversitat o no.
42. **Establir relacions inter pares Sud - Sud**: hi ha una oportunitat important ja que, de vegades, des de l'àmbit local no hi ha oportunitats per fer aquestes connexions i aquest aspecte no sempre és present en la cooperació.
43. **Formació de les persones**, que han d'estar acompanyades per la investigació.
44. Tenim la universitat pública en crisi, però la cooperació no en diu res.
45. **Fer incidència en les polítiques i la cooperació de l'Estat espanyol** i promoure que la representació de l'Estat espanyol, mitjançant la seva ambaixada a Guatemala i en altres països d'Amèrica Central quan sigui possible, realitzi reunions periòdiques d'intercanvi sobre la situació de drets humans al país amb organitzacions de la societat civil que estan implementant projectes recolzats per la cooperació catalana i altres cooperacions similars.